

DARSLARDA TARIXIY OBIDALARNI O'RGANISHNING PEDAGAGIK AHAMIYATI

Qurvonboyeva Diyora

*Namangan davlat pedagogika instituti
tasviriy san'at yo'nalishi 1-kurs magistranti*

Annotatsiya: Tarixiy obidalarni o'rganish ta'lim jarayonida o'quvchilarning tarixiy tafakkurini shakllantirishda, ularning milliy ongini mustahkamlashda va madaniy merosga hurmatni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Tarixiy yodgorliklar, qadimiy inshootlar, arxeologik topilmalar va boshqa tarixiy obidalar o'quvchilarga o'z xalqining boy tarixiy merosini anglashga yordam beradi. Bu jarayon nafaqat tarixiy bilimlarni chuqurlashtiradi, balki o'quvchilarning milliy qadriyatlar va urf-odatlariga bo'lgan hurmatini oshiradi, ularni millatiga sodiq, vatanparvar shaxslar sifatida tarbiyalaydi.

Kalit so'zlar: tarixiy obidalar, ta'lim, bilim, milliy qadriyatlar, urf-odatlar, madaniyat, tarixiy yodgorliklar.

Tarixiy obidalar o'quvchilarga tarixiy voqealarni yanada jonli va aniqroq tushunish imkonini beradi. Kitobdagi ma'lumotlar ko'pincha quruq faktlar ko'rinishida bo'lsa, tarixiy yodgorliklar esa o'sha davrning haqiqiy guvohi sifatida xizmat qiladi. Masalan, qadimiy qal'alar, ibodatxonalar, qabrlar va boshqa arxeologik topilmalar o'quvchilarga tarixiy voqealarni o'z ko'zlari bilan ko'rish va his qilish imkonini beradi. Bu esa darslarni yanada qiziqarli va samarali qiladi, o'quvchilarni tarixga nisbatan qiziqishini oshiradi. Tarixiy obidalarni o'rganish jarayonida o'quvchilar tarixiy voqealar, madaniyat, san'at va urf-odatlar haqida keng qamrovli bilimlarga ega bo'ladilar. Bu bilimlar nafaqat tarix faniga, balki boshqa fanlarga ham bog'liqdir. Masalan, geografiya darslarida tarixiy joylarning joylashuvi va tabiiy sharoitlari o'rganiladi, adabiyot darslarida esa tarixiy davrlarning madaniyati va san'ati haqida ma'lumot beriladi. Bu esa o'quvchilarning fanlararo bog'lanishni tushunishiga yordam beradi va ularni kompleks fikrlashga o'rgatadi.[1]

Tarixiy obidalar orqali yosh avlodning milliy qadriyatlari va an'analari haqida tushunchasi kengayadi. Har bir obida o'z davrining tarixiy, madaniy va ma'naviy xususiyatlarini aks ettiradi. Shu bois, ularni o'rganish yoshlarni o'z millatiga sodiq bo'lishga, tarixdan saboq olishga undaydi. Bu esa jamiyatda milliy birdamlik va barqarorlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Tarixiy obidalarni o'rganishda o'qituvchilar o'z darslarini yanada interaktiv va qiziqarli qilishga harakat qilishlari lozim. Masalan, tarixiy joylarga sayohatlar, ekskursiyalar tashkil etish orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish mumkin. Shuningdek, tarixiy film va hujjatli

filmlardan foydalanish, tarixiy mavzular bo'yicha guruh ishlari tashkil etish ham samarali usullardandir. Bu usullar o'quvchilarning mustaqil fikrlash va tadqiqot olib borish ko'nikmalarini rivojlantiradi.[2]

Tarixiy obidalarni o'rganish jarayonida nafaqat o'quvchilar, balki butun jamiyat manfaatdor bo'lishi kerak. Chunki tarixiy merosni saqlash va asrash har bir insonning burchidir. Bu esa yosh avlodning tarixiy obidalarga bo'lgan hurmatini oshiradi, ularni milliy madaniyatga qiziqtiradi. Shu bilan birga, tarixiy obidalar orqali xalqaro madaniy almashinuv va hamkorlikni rivojlantirish imkoniyati ham mavjud. Tarixiy obidalarni o'rganishning yana bir muhim jihati – bu o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishdir. Tarixiy voqealar va obidalarni tahlil qilish orqali ular voqealarning sabab va natijalarini tushunishga o'rgatadilar. Bu esa ularni faqat faktlarni yodlashdan ko'ra, voqealarni chuqur anglashga undaydi. Natijada, o'quvchilar mustaqil fikrlashga ega bo'lib, tarixiy bilimlarni amaliy hayotda qo'llay olishadi. Tarixiy obidalar orqali yoshlar o'z tarixini chuqurroq o'rganib, tarixiy xatolardan saboq olish imkoniga ega bo'ladilar. Bu esa ularni kelajakda yanada mas'uliyatli va vatanparvar shaxslar bo'lishga tayyorlaydi. Shuningdek, tarixiy obidalar milliy g'urur va o'zlikni shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi.[3]

Tarixiy obidalarni o'rganish jarayonida o'quvchilar nafaqat tarixiy ma'lumotlarga ega bo'ladilar, balki o'zaro hamkorlik, muloqot va jamoaviy ish ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar. Guruhda tarixiy mavzularni muhokama qilish, tadqiqot ishlari olib borish o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini oshiradi, ularni jamiyatda faol ishtirok etishga tayyorlaydi. Tarixiy obidalarni o'rganishning pedagogik ahamiyati shundaki, u nafaqat tarixiy bilimlarni oshirishga xizmat qiladi, balki o'quvchilarning shaxsiyati, dunyoqarashi va ma'naviyati rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Bu jarayon orqali yoshlar o'z tarixini anglab, milliy qadriyatlarni asrab-avaylashga o'rgatiladi. Shu bilan birga, tarixiy obidalar orqali o'quvchilar tarixiy voqealarni tahlil qilish, tanqidiy fikrlash va mustaqil qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini egallaydilar.[4]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, tarixiy obidalarni o'rganish darslarda o'quvchilarning tarixiy bilimlarini boyitish, milliy ongini shakllantirish va madaniy merosga hurmatni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Tarixiy obidalar ta'lim jarayonini yanada qiziqarli, interaktiv va samarali qiladi, yoshlarni millatiga sodiq, vatanparvar shaxslar sifatida tarbiyalaydi. Shu bois, pedagogik jarayonda tarixiy obidalarni o'rganishning samarali usullarini qo'llash, o'quvchilarning tarixiy merosga bo'lgan qiziqishini oshirish zarurdir. Bu esa kelajak avlodning milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va tarixiy xotirani saqlashda muhim omil bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduraxmanova J. N. Tarix fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2023.

2. Karimov S. M. Tarix darslarida tarixiy, badiiy va boshqa adabiyotlar bilan ishlash metodikasi. Toshkent: Fan va Texnologiya nashriyoti, 2024.
3. Xo'jayev B. R. Tarix fanini o'qitishda tarixiy-badiiy adabiyotlardan foydalanishning mazmuni va mohiyati. Samarqand: Samarqand Universiteti nashriyoti, 2023.
4. Islomov A. T. Tarixiy yodgorliklar orqali vatanparvarlik ruhini shakllantirish. Namangan: Namangan Davlat Universiteti nashriyoti, 2022.
5. Zunnunov A., Hotamov N., Esonov J., Ibrohimov A. Adabiyot o'qitish metodikasi. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2023.
6. Tursunov M. Q. Tarixiy obidalarni o'rganish va pedagogik jarayondagi roli. Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti nashriyoti, 2024.
7. Rasulov D. A. Tarixiy materiallar asosida o'quvchilarni milliy ongga tarbiyalash. Toshkent: Ilm Ziya nashriyoti, 2023.